

[T] **EEN GOLFSLAG IN DE HUDSON. VIERHONDERD JAAR NEDERLANDS-AMERIKAANSE BETREKKINGEN**

Het team dat het lijvige Engelstalige boekwerk *NL USA. Four Centuries of Dutch-American Relations, 1609-2009* samenstelde, bestaat uit historici die werkzaam zijn aan het Roosevelt Study Center (RSC). Dat studiecentrum, gehuisvest in de Burg in het hart van Middelburg, is gewijd aan de studie van de Verenigde Staten en van Nederlands-Amerikaanse betrekkingen, specifiek voor de periode vanaf de geboorte van Teddy Roosevelt tot nu. De familie Roosevelt leverde twee van Amerika's bekendste presidenten: Theodore en Franklin Delano Roosevelt. De familie is afkomstig uit Zeeland, de Nederlandse provincie waarvan Middelburg de hoofdstad is. Gezien hun band met dit studiecentrum zijn Krabbendam, Van Minnen (directeur van het RSC) en Scott-Smith ideaal geplaatst om een onderneming als dit boek tot een goed eind te brengen.

Zoals de redacteurs aanstippen in hun inleiding zijn de betrekkingen tussen Nederland en de VS, of wat eventueel de VS zouden worden, altijd gekenmerkt door een onevenwicht. Vanaf 1609, toen de Engelse ontdekkingsreiziger Henry Hudson de rivier die nu zijn naam draagt en de gebieden aan weerszijden daarvan verkende en in bezit nam voor de West-Indische Compagnie, tot aan de Amerikaanse onafhankelijkheid in 1782, hadden de Verenigde Provinciën, zoals Nederland toen heette, de bovenhand. Tussen 1609 en 1664 koloniseerden de Nederlanders de Hudson River Valley of "Nieuw Nederland", dat voornamelijk bestond uit de zuidelijke delen van de huidige staat New York en delen van het huidige New Jersey. Ze stichtten er nederzettingen met namen als Nieuw Amsterdam (herdoopt tot New York in 1664), Breukelen (Brooklyn) en Vlissingen (Flushing), evenals, verder stroomopwaarts, de plek die later Albany zou worden. In die tijd waren de Verenigde Provinciën een grootmacht in de Europese politiek, vooral dankzij hun imposante zeemacht. Hoewel zij pas laat hun intrede deden op het koloniale toneel, ruim na Portugal en Spanje en zelfs na Frankrijk en Engeland, staken de Nederlanders die laatsten snel naar de kroon als zeevaarders, piraten en handelaars

Gezicht op Nieuw-Amsterdam, Johannes Vingboons, ca. 1665, Foto Nationaal Archief Nederland.

ter zee. In dezelfde periode dat ze Noord-Amerika koloniseerden, pikten ze zelfs een behoorlijk stuk van het Portugese koloniale rijk in; zo bezetten ze geruime tijd een flink stuk van Brazilië. De Noord-Amerikaanse gebieden gingen verloren in 1664. Hoewel ze kortstondig weer in Nederlands bezit kwamen in 1673 werden ze in 1674 alweer afgestaan aan Engeland bij de Vrede van Westminster.

Hoewel de Nederlandse macht in de achttiende eeuw al aanzienlijk taande, was het aanzien van de Republiek der Nederlanden nog voldoende groot om als voorbeeld te dienen voor de Amerikaanse republiek bij haar geboorte aan het eind van diezelfde eeuw. De Republiek der Nederlanden was ook een van de eerste mogendheden die de onafhankelijkheid van de Verenigde Staten erkenden. Ze verleende tevens aanzienlijke leningen aan de jonge republiek, vooral door toedoen van John Adams, een van de architecten van de Amerikaanse Grondwet, en later de derde president van de Verenigde Staten. Vanaf dan echter, en steeds meer naargelang we onze eigen tijd naderen, slaat de balans door in het voordeel van

de Verenigde Staten. Vooral in de recentste periode hebben de Verenigde Staten vaak niet gearzeld om vooral hun eigen geopolitieke belangen veilig te stellen, zoals wanneer ze een beslissende rol speelden bij de Indonesische onafhankelijkheid in 1948. Desondanks heeft Nederland zich vanaf het ogenblik dat de Verenigde Staten economisch, politiek en militair de eerste viool gingen spelen in de wereld steeds geschaard achter het Amerikaanse beleid, en zich een trouwe partner getoond in bijvoorbeeld de NAVO. Pas onlangs, in februari 2010, kwam het tot een eerste vertrouwensbreuk, toen de Nederlandse regering viel na onenigheid over een verlenging van de Nederlandse deelname aan de militaire missie van de NAVO in Afghanistan.

De golfslag van de Nederlands-Amerikaanse betrekkingen wordt in dit fraaie boek op deskundige en haast uitputtende wijze beschreven: van de eerste kaarten en indrukken, in beeld of geschrift, die van de nieuwe wereld circuleerden in de Lage Landen tijdens de zestiende eeuw; over de exploratie en kolonisatie van Nieuw Nederland;

de geleidelijke ontwikkeling van diplomatieke en handelsbetrekkingen; de eerste Nederlandse immigratiegolf van het midden van de negentiende eeuw, die vooral sporen heeft nagelaten in de staten Michigan, Illinois, Wisconsin en Minnesota; en de tweede golf van onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog, en het Marshallplan, helemaal tot aan de allesoverheersende invloed van Amerikaanse modes en trends op de Nederlandse cultuur van het eind van de twintigste eeuw. Daarbij dient aangestipt dat bij dit alles ook gepaste aandacht wordt besteed aan zowel de 'hogere' als de populaire cultuur, en aan hoe schilders, schrijvers, critici, maar ook geschiedkundigen en sociologen hebben gekeken naar de VS, en hun Amerikaanse tegenhangers naar Nederland. Die overvloed aan materiaal is ondergebracht in meer dan negentig hoofdstukken, ingedeeld in zes secties die respectievelijk de koloniale periode en de achttiende eeuw tot 1782 behandelen, de negentiende eeuw, het interbellum en de periode na 1945 (in secties vier tot zes), met aandacht voor achtereenvolgens *Politics and Security*, *Economics and Society* en *Culture*. De hoofdstukken vier tot en met zes eisen het leeuwendeel van de circa duizendhonderd bladzijden van het hele boek op: meer dan zeventienhonderd. De nadruk ligt in dit boek dus duidelijk op de recentste periode.

Onvermijdelijk is veel van wat in dit boek aan bod komt al elders beschreven, vaak meer in detail, vaak in boeken die zich toespitsen op één of ander deelonderwerp: de Nederlandse zeevaart, kolonisatie en dekolonisatie, Nieuw Nederland, religieuze en culturele banden, het ontstaan en de rol van American Studies in Nederland, enz. Aangezien alle medewerkers aan dit boek specialisten zijn op hun vakgebied verwijzen ze op gepaste wijze naar vroeger werk in hun specialisme, vatten ze dat samen en bediscussiëren ze het. In die zin vormt dit boek een ware encyclopedie van de Nederlands-Amerikaanse betrekkingen. Het is daarbij geen geringe verdienste dat het boek altijd vlot leesbaar blijft. Daarom verdient dit werk evengoed een plaats op de leesplank van de leek die geboeid is door een fascinerend hoofdstuk uit de geschiedenis van zijn land, of het nu Nederland is of de VS, als in de rekken van elke bibliotheek.

THEO D'HAEN

HANS KRABBENDAM, CORNELIS A. VAN MINNEN,
GILES SCOTT-SMITH (EDS). *NL USA. Four Centuries of
Dutch-American Relations, 1609-2009*, Uitgeverij Boom,
Amsterdam, 2009, 1.190 p.
